

Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõu on eelkõige seotud vangistusseaduse muudatustega (eelnõu 506 SE), millega loodi võimalus paigutada arestiga karistatud, samuti kuni 48 tunniks kinni peetud või sundtoomisele allutatud isik alates 1. aprillist 2025. a Tallinna Vanglasse. Muudatus ei puuduta kainenema toimetatud isikuid. Tallinna piirkonnas toimetatakse isikud kainenema korrakaitseaduse alusel ka edaspidi üksnes Siseministeeriumi haldusalas olevatesse arestimajadesse. Ühtlasi muudetakse määrusega vähesel määral vanglasse sisenemist, vanglakohtade arvu ja nende kinnipeetavate paigutamise üldjuhtusid, kellel rahvastikuregistri järgi puudub vanglasse saabumisel elukoht Eestis.

Määrusega luuakse võimalus abipolitseinikul ja vabatahtlikul päästjal siseneda vanglasse töötõendi või liikmetunnistusega ning reguleeritakse isiku tuvastamist vanglasse sisenemisel. Ühtlasi täpsustatakse kokkusaamistaotluse esitamise korda.

Määrusega muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:

- 1) 5. septembri 2011. a määrus nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas“ avaldamismärkega RT I, 03.01.2025, 5;
- 2) 6. detsembri 2001. a määrus nr 92 „Tallinna Vangla põhimäärus“ avaldamismärkega RT I, 17.12.2024, 7;
- 3) 25. märtsi 2008. a määrus nr 9 „Täitmisplaan“ avaldamismärkega RT I, 23.01.2024, 3;
- 4) 30. novembri 2000. a määrus nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ avaldamismärkega RT I, 03.01.2025, 6.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonna nõunik Helina Kasvandik (helina.kasvandik@justdigi.ee, 5817 5494). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest paragrahvist.

Paragrahv 1 muudetakse määruse „Järelevalve korraldus vanglas“ sätteid selliselt, et edaspidi ei pea vanglas viibimise ajaks jätma sisenemise aluseks olevat dokumenti pääslas hoiule, kui tehniline lahendus võimaldab isiku vanglasse sisenemise registreerida selleks kohandatud süsteemis. Vanglal on ka tehnilise võimekuse olemasolu korral õigus paluda dokumendi hoiulejätmist. Nt võib selline vajadus tekkida üleminekuperioodil tehnilisele lahendusele. Kuni niisugust lahendust ei ole vanglates kasutusel, ei pea dokumenti hoiule jätma kinnipeetava saatmisega tegelev Kaitsepolitseiameti ametnik või muu isik, kelle ametikoht on riigisaladusega kaitstud. Nimetatud isikute ametikoha salastatuse tõttu nende nime vanglasse sisenedes ei registreerita, mistõttu muudetakse määrust selliselt, et enda tulirelva hoiule andes või relvakappi pannes ei tule ka arvestusdokumenti nende nime märkida. Määruse sõnastus loob kohustuse märkida arvestusdokumenti Kaitsepolitsei ametniku ja muu isiku, kelle ametikoht on riigisaladus riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse kohaselt, töötõendi numbri ja § 22¹ lõike 5 punktides 1, 3 või 4 nimetatud andmed, kui sisenemine toimub pääsla kaudu või lõike 7 punktides 1 ja 3–5 nimetatud andmed, kui sisenemine toimub autolüüsi kaudu. Arvestusdokumenti tuleb nime asemel kanda isiku töötõendi number. Ühtlasi võimaldatakse edaspidi abipolitseinikul ja vabatahtlikul päästjal vanglasse siseneda töötõendi või liikmetunnistusega. Politseinike ja päästeametnike teenistuskohustusi täidavad vanglas üha

suuremas mahus ka abipolitseinikud ja vabatahtlikud päästjad, mistõttu on otstarbekas võimaldada ka neil vanglasse sisenemist liikmetunnistusega, mis on võrdsustatud töötõendiga.

Paragrahvis 2 muudetakse Tallinna Vangla põhimääruse ja **paragrahvis 3** määrase „Täitmisplaan“ punkte selliselt, et need võimaldaksid edaspidi arestiga karistatud, samuti kuni 48 tunniks kinni peetud või sundtoomisele allutatud isikute kinnipidamist Tallinna Vanglas. Nimetatud isikute vastuvõtmist, kinnipidamist ja järelvalvet hakkab Tallinna Vanglas korraldama vastuvõtuüksus. Samuti on vangla ülesandeks tagada nimetatud isikute tervislik eluruum, toit ja usuliste vajaduste rahuldamine. Muudatustega ei anta Tallinna Vanglale üle kinnipidamiskeskuse ülesandeid. Muudatused on vajalikud selleks, et vähendada riigieelarve kulutusi teenusele, mida on otstarbekam osutada Justiits- ja Digiministeeriumi haldusalas olevas Tallinna Vanglas, kus on selleks piisav vanglakohtade arv ja tagatud isikute kinnipidamiseks vajalikud tingimused. Arestimajateenuse üleandmisega seonduvat on selgitatud vangistusseaduse muutmise seaduse seletuskirjas (eelnõu 506 SE).

Paragrahvis 3 muudetakse paigutamise korda kinnipeetavate puhul, kellel puudub rahvastikuregistri järgi elukoht Eestis. Kuna eesmärgipärane on hoida kõige uuema ja modernsema vangla täitumus suur, paigutatakse edaspidi kõik vanglasse saabunud kinnipeetavad, kellel puudub rahvastikuregistri järgi elukoht Eestis, Tallinna Vanglasse. Kinnipeetavad, kes viibivad 2025. aasta 1. aprillil karistuse kandmiseks vanglas, jätkavad karistuse kandmist samas vanglas ning neid ei paigutata ümber. Ühtlasi muudetakse Viru ja Tartu vanglatesse paigutatavate isikute arvu. Viru Vangla R-hoones on viis elukambrit ehitatud ümber olmeruumiks, mistõttu on seal voodikohti vähem. Tartu Vanglasse ei toimetata korraga kainenema 30 isikut, mistõttu saab edaspidi paigutada kainenema kuni 20 isikut. Vabanevat pinda on võimalik kasutada näiteks arestialuste ning kuni 48 tunniks kinni peetavate isikute paigutamiseks.

Paragrahviga 4 muudetakse määrust „Vangla sisekorraeeskiri“. Muudatusega luuakse võimalus hoida kuni 48 tunniks vanglasse paigutatud isikut, sealhulgas arestialust, kambris, kus on voodi asemel lavats ja kus ei pruugi olla kogu määruuses nimetatud sisustust. Vanglal puudub ressurss tagada kõikidele lühiajaliselt vanglas viibivatele kinni peetud isikutele ruume, mis sisaldaks määruuses nimetatud esemeid. Kui vanglasse paigutatud isik viibib vanglas kauem kui 48 tundi, paigutatakse ta ümber kambrisse, milles on tagatud kogu vangla sisekorraeeskirjas nimetatud sisustus. Ühtlasi muudetakse vangla sisekorraeeskirjas norme, et viia telesilla vahendusel toimuvate kokkusaamiste taotluste esitamine vastavusse tegeliku olukorraga.

Paragrahv 5 sätestab määrase jõustumise.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrusel ei ole vahetut puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määrase mõju

Sihtgrupp

- a. Määrus avaldab mõju Tallinna Vanglale ning vähesel määral Viru ja Tartu vanglale;
- b. Arestimajateenuse üleandmisega seotud muudatused mõjutavad Põhja prefektuuri kinnipidamiskeskuse arestimaja;
- c. Määrus avaldab mõju kinni peetavatele isikutele;

- d. Vanglasse sisenemise regulatsiooni muudatus mõjutab Kaitsepolitsei ametnikke.

Mõju vanglatele

Arestimajateenuse ülevõtmisega seotud muudatused mõjutavad eelkõige Tallinna Vangla töökorraldust. Enam puudutatud on Tallinna Vangla vastuvõtuüksus, kelle töökoormus arestimajateenuse ülevõtmise tõttu suureneb. Ülesannete täitmiseks on vangla kohandanud ruume ning palganud lisatööjõudu. Uus töökorraldus vajab küll esialgu harjumist, kuid suuri kohanemiskulusi sellega eeldatavasti ei kaasne. Isikute vastuvõtmine, kinnipidamine ja järelevalve tagamine on vangla igapäevane ülesanne. Olulist ebasoovitavat mõju ette näha ei ole. Varem on arestimajateenuse osutamine üle võetud Tartu Vanglas ja Viru Vanglas ning muudatustega ei kaasnenud ebasoovitavat mõju. Arestimajateenuse ülevõtmisega seotud täpsem mõju on kajastatud vangistusseaduse muutmise seaduse seletuskirjas (506 SE).

Paigutades edaspidi Tallinna Vanglasse kinnipeetavaid, kellel rahvastikuregistri järgi puudub elukoht Eestis, võib vähesel määral kasvada Tallinna Vangla töökoormus. Olulist halduskoormuse kasvu ei ole ette näha. Kinnipeetavate paigutamine karistuse kandmiseks vanglasse oli ka varem vangla pädevuses, mistõttu ei too see kaasa vajadust muutustega kohaneda. Kuigi muudatuse kohaselt tuleb Tallinna Vanglal edaspidi kinnipeetavate paigutamisega pidevalt tegeleda, ei ole selleks vaja lisatööjõudu ega raha. Kinnipeetavad, kes 1. aprillil vanglas karistust kannavad, jätkavad karistuse kandmist samas vanglas ja neid ümber ei paigutata.

Kui vanglates on valminud tehniline lahendus, ei pea vangla enam siseneja dokumenti hoiule võtma. Selline muudatus avaldab vanglatele positiivset mõju, kuna automaatne registreerimissüsteem kiirendab sisenemist, vähendades ajakulu, mis tekib dokumente käsitsi töödeldes. Ühtlasi ei pea vangla tegelema dokumentide tagastamisega, kui isik vanglast väljub. Muudatus võimaldab vanglal kiiremini isikuid läbi lasta, muutes kogu sisenemisprotsessi tõhusamaks. Muudatus avaldab vanglatele positiivset mõju. Ebasoovitava mõju kaasnemist ei ole ette näha.

Mõju Põhja prefektuuri kinnipidamiskeskuse arestimajale

Põhja prefektuuri kinnipidamiskeskuse arestimajale avaldavad mõju muudatused, mis võimaldavad paigutada arestiga karistatud, samuti kuni 48 tunniks kinni peetud või sundtoomisele allutatud isikud alates 1. aprillist 2025. a Tallinna Vanglasse. Ebasoovitavat mõju ei ole ette näha. Praegune ametnike koosseis jääb Politsei- ja Piirivalveametisse (PPA) alles, sest väljasaadetavad paigutatakse jätkuvalt kinnipidamiskeskusesse. PPA arestimajja toimetatakse jätkuvalt edaspidi kainenema joobeseisundis isikuid, lisaks tegeletakse välismaalastega. Täpsem mõju on esile toodud vangistusseaduse muutmise seaduse seletuskirjas.

Mõju kinni peetavatele isikutele

Arestimajateenuse üleandmisega seotud muudatused avaldavad mõju nendele kinni peetud isikutele, keda on arestiga karistatud, samuti kuni 48 tunniks kinni peetud või sundtoomisele allutatud ja keda peetakse kinni Tallinna piirkonnas. Edaspidi paigutatakse nimetatud isikud Tallinna Vanglasse. Kuna Tallinna Vangla tingimused on mõeldud eelkõige pikemaajaliseks majutamiseks ning tegemist on Eesti kõige uuema ja modernsema vanglaga, võib pidada uusi tingimusi paremaks kui arestimajas. Kinni peetavate isikute käitumises tervikuna muutusi ei toimu. Vanglasse paigutamise tõttu ei pea isikud kohandama oma käitumist ning puudub vajadus kohanemisele suunatud tegevusteks. Kinnipeetav peab küll tutvuma vanglas kehtiva

kodukorraga, kuid sellega ei kaasne eeldatavasti olulisi kohanemiskulusi. Ebasoovitavat mõju ei ole ette näha.

Kinni peetavatele isikutele võib avaldada mõju määrase muudatus, mis ei kohusta vanglat sisustama teatud juhtudel kambrit määruks nimetatud esemetega. Kuna selline muudatus võib mõjutada üksnes neid kinni peetud isikuid, kes ei viibi vanglas kauem kui 48 tundi, siis ei saa pidada määrase mõju ulatuslikuks. Isikutele tagatakse koht magamiseks ning nagi riiete või kottide riputamiseks. Kuna isikud paigutatakse 48 tunni möödumisel ringi kambrisse, kus on vajalik sisustus tagatud, ei avalda määrase muudatus pikaajalist ega olulist mõju. Negatiivset mõju ei ole ette näha.

Määrus avaldab mõju nendele kinnipeetavatele, kellel puudub vanglasse saabumisel rahvastikuregistri järgi elukoht ning kes paigutatakse vanglasse karistuse kandmiseks pärast 31. märtsi 2025. a. Kinnipeetavad, kes ei ole määrase jõustumise ajaks vanglasse paigutatud, ei puutu muudatustega kokku regulaarselt ning nende paigutamine uue regulatsiooni järgi on ühekordne tegevus. Kuna suurel osal kinnipeetavatel, kellel rahvastikuregistri järgi puudub elukoht, on tegelik elukoht Tallinn, avaldab määrase muudatus eeldatavasti paljudele vanglasse saabujatele positiivset mõju, kuna karistust saab kanda elukohale lähemal. Negatiivset mõju ei ole ette näha. Täitmisplaani alusel ei mõjuta sätte muudatus 31.03.2025. a seisuga vanglas viibivaid kinnipeetavaid, kuna nemad jätkavad karistuse kandmist vanglas, kuhu nad on paigutatud.

Mõju Kaitsepolitseiameti ametnikele

Määrase muudatuse tulemusena ei pea Kaitsepolitseiameti ametnik, kelle ametikoht on riigisadalusega kaetud ja kes tegeleb kinnipeetava saatmisega, jätma vangla pääsle hoiule sisenemise aluseks olevat dokumenti. Määrase muudatus ei too kaasa lisategevuste ega kohanemise vajadust ning määrase mõju saab pidada sisenevatele ametnikele positiivseks, kuna tagatakse ametikoha täielik privaatsus. Ebasoovitavat mõju ei kaasne.

5. Määrase rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määrase rakendamise eeldatavad tulud

Arestimajateenuse ülevõtmisega seotud tegevused, töökorralduslikud muudatused ja vajalik raha on kajastatud vangistusseaduse muutmise seaduse seletuskirjas. Määrase jõustumise ajaks on vajalikud ümberkorraldused vanglas tehtud ja vajalik summa Siseministeeriumilt vanglate eelarvesse üle kantud.

Muid määrase rakendamisega seotud kulusid ei ole.

6. Määrase jõustumine

Määrus jõustub 2025. aasta 1. aprillil. Määrus jõustub üldisest korrast erinevalt, kuna vangistusseaduses sätestatud arestimajateenuse ülevõtmisega seotud muudatused jõustuvad 2025. aasta 1. aprillil. Teenuse ülevõtmisega seotud tegevused on planeeritud toimuma kuni 2025. aasta 31. märtsini. Seega on põhjendatud määrase jõustumine 01.04.2025.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määrase eelnõu ei esitata EIS-i kooskõlastamiseks. Vanglad ja Kaitsepolitseiamet on määrase muudatustest teadlikud. Põhja prefektuuri kinnipidamiskeskuse arestimaja on muudatusest teadlik vangistusseaduse muutmise kaudu.